

Úspěchy, výzvy a významné výstupy za rok 2019

Nejvýznamnější body z výroční zprávy ředitelky

Tento výtah nabízí výběr klíčových činností prováděných v roce 2019, ale v žádném případě nepředstavuje veškeré úspěchy, kterých středisko ECDC v uvedeném roce dosáhlo. Podrobný přehled činností střediska ECDC, jeho organizační a správní strukturu a pracovní plán lze nalézt v úplném znění výroční zprávy.

<https://ecdc.europa.eu/en/publications-data/annual-report-director-2019>

Doporučená citace:

Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí. Úspěchy, výzvy a významné výstupy za rok 2019: Nejvýznamnější body z výroční zprávy ředitelky Stockholm: ECDC; 2020.

ISBN 978-92-9498-478-4 (PDF verze)

ISSN 2529-5969 (PDF verze)

doi 10.2900/55303 (PDF verze)

Katalogové číslo TQ-AX-20-001-CS-N (PDF verze)

© Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí, 2020.

Všechny obrázky © ECDC, s výjimkou licence Creative Commons (cc) pro nekomerční použití (CC BY-NC 4.0) prostřednictvím těchto uživatelů Flickr.com: NIAID (strana 6), Pandiyan V (strana 8 nahoře), Luke Dennison (strana 8 dole), Oregon Department of Agriculture (Ministerstvo zemědělství Oregonu) (strana 10 nahoře), Alexandra E. Rust (strana 10 dole), Anders Pearson (strana 16 nahoře), Nicolas Nova (strany 24/25).

Reprodukce povolena pod podmínkou uvedení zdroje.

Fotografie použité v této publikaci, které jsou chráněny autorským právem, nemohou být bez výslovného svolení držitele autorských práv použity k jiným účelům, než je tato publikace.

Úspěchy, výzvy a významné výstupy za rok 2019

Nejvýznamnější body z výroční zprávy ředitelky

Obsah

Předmluva	3
Úvod	3
ECDC – evropská agentura pro veřejné zdraví	5
Evropský přístup k doзору nad nemocemi	5
Programy střediska ECDC zaměřené na nemoci: údaje o připravenosti, prevenci a reakci	5
Hrozba antimikrobiální rezistence	7
Důležité body programu v roce 2019: Ebola, onemocnění virem zika a lymfská borelióza	9
Ohniska nemocí přenášených potravinami vyžadují evropskou reakci	11
Na vzestupu od roku 2010: syfilis	13
Nechte se očkovat!	15
Tuberkulóza (TB), její prevalence a prevence	17
Očkování funguje	19
Více údajů, rychleji a pro více nemocí	21
Dozor nad nemocemi	21
Informace o epidemiích	21
Připravenost	23
Reakce	23
Vědecké poradenství	23
Mikrobiologie	25
Středisko ECDC a evropské společenství v oblasti veřejného zdraví	27
Odborná příprava v oblasti veřejného zdraví	27
Komunikace v oblasti veřejného zdraví	28
Středisko ECDC v číslech	29

Předmluva předsedkyně správní rady

Jedním z největších úspěchů správní rady za rok 2019 bylo dokončení třetího nezávislého externího hodnocení střediska. Hodnocení ukázalo, že v uplynulých pěti letech došlo k pokroku: Závěrečná zpráva uvádí, že středisko ECDC „úspěšně podporovalo EU a prioritní oblasti vnitrostátní politiky a prokázalo schopnost se úspěšně přizpůsobit novému vývoji politiky, čímž potvrdilo význam své činnosti“.

Správní rada se také zabývala dlouhodobou strategií střediska ECDC pro období 2021–2023, která bude schválena do konce tohoto roku.

V roce 2019 středisko ECDC nadále poskytovalo vědeckou a operativní podporu členským státům a Evropské komisi tím, že:

- vypracovalo 24 rychlých posouzení rizik a zdokonalilo své postupy a systémy dozoru;
- poskytlo Evropské komisi technickou podporu při provádění rozhodnutí č. 1082/2013/EU o vážných přeshraničních zdravotních hrozbách; v této souvislosti středisko ECDC také zdokonalilo systém včasného varování a reakce (EWRS);
- vyslalo do Mosambiku reakční tým s cílem podpořit kontrolu ohniska cholery; další tým byl vyslán do Demokratické republiky Kongo jako reakce na vypuknutí nákazy eboly.

V době, kdy svět čelí dosud nevídané pandemii, hrají Evropská komise a středisko ECDC klíčovou roli v tom, že tvůrcům rozhodnutí poskytují spolehlivé údaje a proveditelné možnosti zmírnění v rámci evropské reakce na onemocnění COVID-19.

Posledních 15 let ukázalo, že středisko ECDC je čím dál tím více schopno zavádět harmonizované standardy a metody, které jsou založené na důkazech a používají se napříč Evropou. Neutuchající úsilí střediska v oblasti epidemiologie, dozoru nad nemocemi, prevence infekčních nemocí a podpory očkování značně přispělo k veřejnému zdraví v Evropě. V době, kdy svět čelí dosud nevídané pandemii, hraje středisko ECDC ještě zásadnější roli v tom, že tvůrcům rozhodnutí poskytuje spolehlivé údaje, komplexní posouzení rizik, možnosti zmírnění a praktické pokyny v zájmu optimální evropské reakce na onemocnění COVID-19.

Dr. Anni-Riitta Virolainen-Julkunenová
předsedkyně správní rady střediska ECDC
26. února 2020

Nahoře: Budova střediska ECDC ve švédské Solně

Dole: Komisař pro zdraví a bezpečnost potravin Vytenis Andriukaitis a ředitelka střediska ECDC Andrea Ammonová promlouvají dne 15. března 2019 k zaměstnancům střediska.

Úvodní slovo ředitelky

Rok 2019 byl rokem řady změn, z nichž mnohé budou ovlivňovat naši práci v nadcházejících letech:

- Správní rada projednávala novou dlouhodobou strategii pro období 2021–2027.
- Třetí externí hodnocení střediska za období 2013–2017 se k jeho práci a přidané hodnotě pro členské státy vyjádřilo celkově velmi pozitivně.
- Jako součást iniciativy *středisko ECDC nové generace (Next Generation ECDC)* byla v lednu 2020 zavedena nová organizační struktura střediska, která zajistí účinnou vnitřní spolupráci.
- Vznikly dva nové programy: *Elektronické zdravotnictví a digitální technologie (E-Health and Digital Technologies)* a *Prognóza (Foresight)*. Již byly shromážděny první soubory údajů v oblasti elektronického zdravotnictví.

Středisko ECDC dále podporovalo členské státy a evropské orgány v oblasti infekčních onemocnění: odpověděli jsme na 34 žádostí Komise a Evropského parlamentu a na našich internetových stránkách jsme zveřejnili více než 200 vědeckých dokumentů.

Mezi hlavní projekty v roce 2019 patřila reorganizace systémů dozoru ECDC, outsourcing informačních technologií střediska, přepracování systému včasného varování a reakce a zlepšení přístupu k celogenomovému sekvenování pro všechny členské státy.

Od září 2018 do února 2020 středisko ECDC předsedalo síti agentur EU, což byla výborná příležitost více se zviditelnit, zahájit strategické výměny s ostatními agenturami a sladit své procesy. Navíc z toho plynuly i hmatatelné přínosy pro naši každodenní činnost.

Ráda bych poděkovala všem zaměstnancům střediska ECDC za skvělou práci. Jsem také vděčná všem partnerům v členských státech a Evropské komisi, kteří naši práci neúnavně podporují.

Dr. Andrea Ammonová
ředitelka střediska ECDC
26. února 2020

ECDC – evropská agentura pro veřejné zdraví

Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) bylo zřízeno v roce 2005 ve švédském Stockholmu jako součást sítě agentur EU. Tyto agentury plní odborné a vědecké úkoly, které pomáhají orgánům EU přijímat rozhodnutí a provádět politiky. Agentury EU jsou decentralizované subjekty a nacházejí se téměř ve všech členských státech EU.

Mandát střediska ECDC zahrnuje dozor nad téměř 60 infekčními nemocemi, od AIDS/HIV až po vzácná zoonotická onemocnění. Rovněž podporujeme očkování, identifikujeme chování s významem pro zdraví, zajišťujeme kvalitu laboratoří v Evropě, školíme epidemiology v oblasti veřejného zdraví z celé Evropy a informujeme naše cílové skupiny o všech aspektech infekčních nemocí.

Na konci roku 2019 mělo středisko ECDC 268 statutárních zaměstnanců, kteří se podíleli na dozoru nad nemocemi, zjišťování ohnisek nálezů, poskytování vědeckého poradenství, informačních technologiích, komunikaci a správě.

Evropský přístup k doзору nad nemocemi

Středisko ECDC provozuje a spravuje tři významné systémy sloužící k monitorování infekčních nemocí v Evropě. Každý systém se zaměřuje na jednu oblast

tlumení nemocí: EWRS (zjištění hrozeb, varování upozorňující na hrozby), EPIS (epidemiologický informační systém) a TESSy (dozor nad nemocemi a statistika).

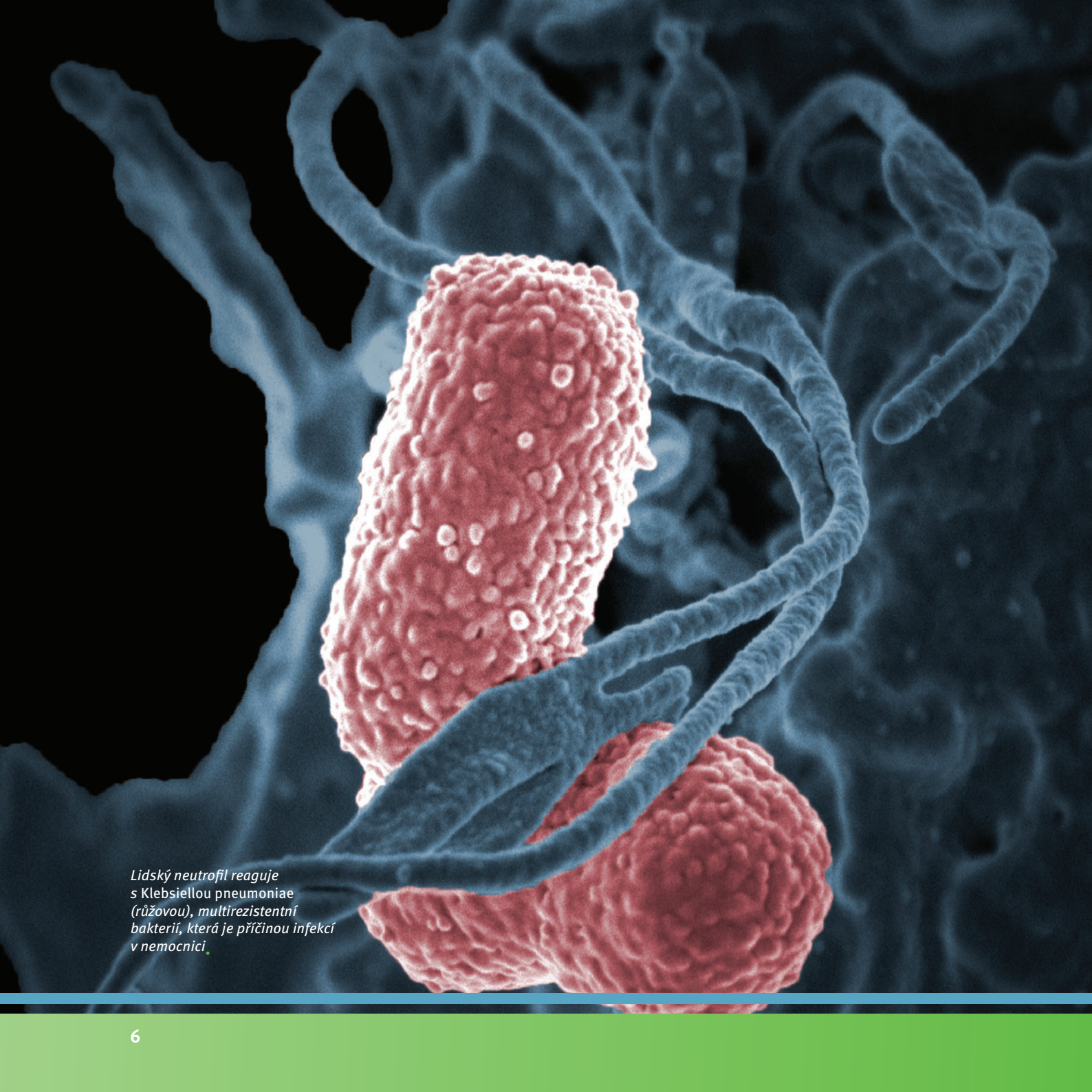
- Systém včasného varování a reakce (EWRS), který byl v letech 2018–2019 kompletně přepracován, je důvěrný systém, který členskými státními a Evropské komisi umožňuje sdílet informace o událostech týkajících se zdraví s potenciálním dopadem na úrovni EU a koordinovat opatření reakce za účelem ochrany veřejného zdraví.
- Epidemiologický informační systém (EPIS) je bezpečná internetová komunikační platforma, která umožňuje vědcům a odborníkům na veřejné zdraví výměnu epidemiologických informací.
- Evropský systém dozoru (TESSy) je rozsáhlý databázový systém pro údaje o nemocech. Do systému pravidelně hlásí své vnitrostátní údaje o infekčních nemocech země EU/EHP. Na základě těchto údajů mohou návštěvníci on-line atlasu dohledu nad infekčními nemocemi střediska ECDC generovat aktuální zprávy o dozoru a interaktivní mapy.

Kromě toho podporuje středisko ECDC činnost Evropské komise a členských států ve Výboru EU pro zdravotní bezpečnost, který slouží jako poradní skupina ve věcech zdravotní bezpečnosti na evropské úrovni.

Vlevo nahoře: Agentury EU hrají klíčovou roli v zajišťování bezpečnosti a kvality života občanů. V průběhu roku 2019 středisko ECDC předsedalo síti agentur EU.

Vpravo nahoře: Pracovní skupina střediska ECDC se sešla v jedné z nových konferenčních místností.

Dole: Každodenní schůze u kulatého stolu pořádaná skupinou pro epidemiologické informace

*Lidský neutrofil reaguje
s *Klebsiellou pneumoniae*
(růžovou), multirezistentní
bakterií, která je příčinou infekcí
v nemocnici.*

Programy střediska ECDC zaměřené na nemoci: údaje o připravenosti, prevenci a reakci

Díky údajům o téměř 60 nemocích a zdravotnických tématech ze všech členských států EU jsou vědci ve středisku ECDC schopni podrobně zmapovat současnou (a historickou) epidemiologickou situaci

v Evropě. Středisko sleduje trendy nemocí a navrhuje opatření, jak nemocem a vypuknutím nákazy předcházet. Činnost ECDC v boji proti nemocem se dělí do „programů zaměřených na nemoci“.

Hrozba antimikrobiální rezistence

Antimikrobiální rezistence a infekce spojené se zdravotní péčí (program ARHAI). V roce 2019 vydalo středisko ECDC několik rychlých posouzení rizik, která se zabývala ohnisky nákazy Enterobacteriaceae, která je rezistentní vůči karbapenémům – antibiotikům poslední řady. Tato ohniska jsou zdokumentovanou (nebo minimálně potenciální) přeshraniční zdravotní hrozbou. Pro několik těchto ohnisek byla pro stanovení genomové souvislosti mezi jednotlivými případy klíčová analýza celogenomového sekvenování (WGS) izolátů.

V roce 2019 spustilo středisko ECDC Evropskou síť pro sledování genů antimikrobiální rezistence, zkráceně EURGen-Net (European Antimicrobial Resistance Genes Surveillance Network), síť pro dohled nad bakteriemi rezistentními vůči více léčivým přípravkům s významem pro veřejné zdraví na základě celogenomového sekvenování (WGS). Tato síť se skládá z vnitrostátních referenčních laboratoří (nebo jejich ekvivalentů) z 37 evropských zemí (všechny členské státy EU, Island, Norsko a rovněž Bosna a Hercegovina, Černá hora, Island, Kosovo*, Černá Hora, Severní Makedonie, Srbsko, Turecko a Spojené království). Cílem je stanovit zeměpisné rozložení a dynamiku populace

multirezistentních klonů bakterií a přenosných prvků rezistence, a poskytnout tak informace pro posuzování rizik, politiky v oblasti prevence a kontroly a podporovat země v posilování jejich odborných schopností provádět dozor nad multirezistentními bakteriemi s epidemickým potenciálem založený na WGS.

Středisko ECDC podpořilo konferenci na téma antimikrobiální rezistence (AMR), která se konala dne 1. března 2019 v Bukurešti během rumunského předsednictví EU. Středisko ECDC zorganizovalo simulační cvičení za účelem prověření koordinované reakce členských států a EU na objevení nového kmene obtížně léčitelných a ve velké míře rezistentních bakterií ve zdravotnickém zařízení. Středisko ECDC také společně s Organizací pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) zveřejnilo informační sdělení na téma „Antimikrobiální rezistence – Boj proti zátěži v Evropské unii“. Dne 18. listopadu uspořádalo středisko ECDC společně se Světovým týdnem antibiotik (18.–24. listopadu 2019) Světové zdravotnické organizace (WHO) 12. Evropský antibiotický den, v rámci kterého opět zdůrazňovalo důležitost uvážlivého užívání antibiotik.

** Tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 1244 a stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.*

Důležité body programu v roce 2019: Ebola, onemocnění virem zika a lymfská borelióza

Nově se objevující nemoci a nemoci přenášené vektory (program EVD). Středisko ECDC bedlivě sleduje desáté ohnisko vzniku nákazy ebolou v Demokratické republice Kongo (DRK). Ohnisko v roce 2018 bylo největším ohniskem eboly v historii země a druhým největším světovým ohniskem, které kdy bylo zaznamenáno. Když se nákaza výrazně rozšířila, středisko ECDC vydalo v průběhu několika týdnů pět aktualizací ke svému rychlému posouzení rizik. Na začátku října středisko vyslalo do DRK několik odborníků s cílem podpořit Generální ředitelství pro civilní ochranu a humanitární pomoc.

Středisko ECDC sledovalo první autochtonní přenos viru zika zaznamenaný v Evropě, ke kterému došlo ve Francii v srpnu 2019, a provedlo rychlé posouzení rizik. Vyšetřování francouzských úřadů naštěstí ukázalo, že se virus nešířil dál. Středisko ECDC taktéž provedlo rychlé posouzení rizik v případě ohniska horečky Údolí Rift na Mayotte (francouzském zámořském území) a pro autochtonní případy horečky dengue ve Španělsku a Francii.

Středisko analyzovalo údaje z roku 2018 o dozoru nad lymfskou neuroboreliózou. Panel externích odborníků zhodnotil požadavky na provedení usnesení Evropského parlamentu o lymfské borelióze z roku 2018 a poskytl podklady pro podporu dozoru nad touto nemocí a její

nahlašování v členských státech. V rámci souvisejícího projektu střediska ECDC, který se týká dozoru a nahlašování lymfské boreliózy v členských státech, organizuje středisko v těchto zemích průzkumy a individuální konzultace, které jsou prováděny externími poradci. Poradci určí, jaká opatření je třeba k provedení usnesení Evropského parlamentu přijmout, a poskytnou Evropské komisi, Evropskému parlamentu a členským státům aktuální vědecké údaje. Zprávy o výkonnosti tohoto projektu očekáváme do konce roku 2020.

Středisko ECDC na svých internetových stránkách pravidelně zveřejňuje mapy rozložení přenašečů v Evropě, které se týkají komárů, klíšťat a písečných mušek. Středisko také dále monitorovalo šíření viru západonilské horečky a doladilo nástroj pro modelování, aby státům pomohlo předpovídat aktivitu tohoto viru a porovnávat různé strategie pro kontrolu vektorů.

Prostřednictvím sítě laboratoří EVD-LabNet provedlo středisko ECDC externí posuzování kvality pro orthopoxviry s cílem posoudit schopnost laboratoří tyto viry správně detekovat.

V říjnu zorganizovalo středisko svou každoroční schůzi sítě s národními kontaktními místy pro nově vznikající nemoci a nemoci šířené přenašeči.

Vlevo nahoře: Středisko ECDC sleduje populaci komárů v Evropě.

Dole: Letadlo sponzorováno Generálním ředitelstvím pro civilní ochranu a humanitární pomoc (DG ECHO)

*Nahoře: Zařízení určené ke zpracování potravin
Dole: Odhalení bakteriologických tajemství drůbežích výrobků Černé tečky jsou kolonie salmonely*

Ohniska nemocí přenášených potravinami vyžadují evropskou reakci

Nemoci přenášené potravinami a vodou a zoonózy (program FWD). V roce 2019 zveřejnilo středisko ECDC společně s Evropským úřadem pro bezpečnost potravin (EFSA) dvě zásadní zprávy: *EU One Health 2018 zoonosis report (zprávu EU o zoonózách na základě přístupu „Jedno zdraví“ z roku 2018)* a *Annual report on antimicrobial resistance in zoonotic and indicator bacteria from humans, animals and food (výroční zprávu o antimikrobiální rezistenci u zoonotických a indikátorových bakterií žijících v lidských a zvířecích organismech a v potravinách)*. Analýza shromážděných dat ukázala stabilní počet potvrzených případů kampylobakterií a salmonelózy v EU u lidí mezi roky 2014 a 2018.

Třetí nejčastěji vykazovanou zoonózou v EU byly infekce u lidí způsobené bakterií *Escherichia coli*, která produkuje Shiga toxin (STEC). Případy STEC byly mezi lety 2014 a 2018 na vzestupu. Podle zprávy o antimikrobiální rezistenci (údaje z roku 2017) bakterie *Campylobacter* vykazuje v některých zemích tak vysokou míru rezistence vůči fluorochinolonům (například vůči ciprofloxacinu), že při léčbě těžké kampylobakterií tyto antibiotika již neúčinkují.

Urgentní žádosti jsou žádosti podané zúčastněnými zeměmi nebo střediskem ECDC, jejichž cílem je posoudit mezinárodní dimenzi události, které probíhají na úrovni jednotlivých zemí. Podávají

se prostřednictvím platformy EPIS-FWD a jejím prostřednictvím jsou rovněž koordinovány. V roce 2019 podalo 23 zúčastněných zemí 88 urgentních žádostí, jednu žádost podalo středisko ECDC. Žádosti se týkaly salmonelózy (39 žádostí), listeriózy (20), infekcí bakterií *Escherichia coli*, která produkuje verocytotoxin (VTEC) (11) a hepatitidy typu A (8). V průměru obdržela jedna urgentní žádost odpovědi z jedenácti zemí a 31 zemí odpovědělo alespoň na jednu žádost.

Spolupráce s úřadem EFSA byla prohloubena zavedením týdenních on-line konferencí, které sloužily k monitorování vývoje mezinárodních událostí týkajících se nemocí přenášených potravinami a k plánování posuzování rizik v oblasti veřejného zdraví. Rychlá posouzení rizik vydává středisko ECDC společně s úřadem EFSA. V roce 2019 vydalo středisko ECDC a úřad EFSA tři společná rychlá posouzení ohnisek nákazy: dvě ohledně mezinárodních ohnisek listeriózy a jedno ohledně *Salmonella* Agona spojené s počáteční kojeneckou výživou. Ohniska nákazy listeriózou souvisela s výrobky z ryb uzených za studena a s výrobky z krájeného masa určenými k přímé spotřebě. Včasnější komunikace s osobami, které řídí rizika, je zajišťována přes společné souhrny nahlašování nákazy střediska ECDC a úřadu EFSA, které jsou přístupné všem relevantním kontaktním místům.

Juckt's im Schritt?

Lass dich auf sexuell
übertragbare
Infektionen testen.

 [liebesleben.de](https://www.facebook.com/liebesleben.de)

Eine Aktion der Bundeszentrale für
gesundheitliche Aufklärung (BZgA) mit
Unterstützung des Fachverbandes
Aussenwerbung e. V., gefördert durch
die Bundesrepublik Deutschland.

 Bundeszentrale
für
gesundheitliche
Aufklärung

FACHVERBAND
AUSSENWERBUNG E.V.

Billboard v německém Leeru: „Svědění v rozkroku? Nech se otestovat na sexuálně přenosné infekce“. Je to tvůj milostný život. Chraň ho.

LIEBES
LEBEN

Es ist deins.
Schütze es.

Na vzestupu od roku 2010: syfilis

HIV, sexuálně přenosné infekce a virová hepatitida (program HASH).

Výbor pro koordinaci sítě sexuálně přenosných infekcí požádal středisko ECDC, aby posoudilo epidemiologické trendy syfilidy a navrholo, jak na evropskou situaci týkající se syfilidy reagovat. Zpráva zveřejněná v roce 2019, která se zakládala na systematickém přezkumu a přezkumu dostupné literatury, ukázala, že míra nahlašování nákazy v Evropě je na vzestupu od roku 2010, přičemž v posledních letech stoupá rychleji, a to především mezi muži, kteří mají pohlavní styk s jinými muži. Zpráva navrhla několik kroků, které jsou založené na důkazech a měly by zmírnit epidemii syfilidy.

Středisko zveřejnilo standardizovaný protokol průzkumu pro národní odhady prevalence hepatitidy typu C. Čtyřletý projekt, který pomůže členským státům provádět národní průzkumy prevalence, se nyní nachází v první fázi. Až bude hotov, bude státům pomáhat posuzovat opravdovou zátěž nemoci v populaci.

Středisko ECDC úzce spolupracovalo s programem UNAIDS na vytvoření souboru principů preexpoziciční profylaxe (PrEP) HIV, které se zaměřují na poskytování služeb PrEP a na monitorování vnitrostátních programů. Cílem je podpořit členské státy v provádění a monitorování preexpoziciční profylaxe HIV a poskytnout standardizovaný nástroj pro její sledování v EU/EHS.

Společně s Evropským monitorovacím centrem pro drogy a drogovou závislost zahájilo středisko ECDC fázi shromažďování důkazů, které se týkají pokynů k prevenci infekčních nemocí u lidí, kteří injekčně užívají drogy. Sběr údajů bude dokončen v roce 2020. Aktualizované pokyny jsou naplánovány na rok 2021.

Nechte se očkovat!

Chřipka a další respirační viry (program IRV).

V Evropě představuje sezónní chřipka každou zimu značnou zátěž pro služby zdravotní péče a je příčinou desítek tisíců úmrtí seniorů. Zoonotická chřipka a jiné nově se objevující respirační viry ohrožují veřejné zdraví novými a neočekávanými způsoby. Programy očkování proti sezónní chřipce vyžadují účinný virologický a epidemiologický dozor.

Mezi příklady virů zoonotické chřipky, které vzbuzují obavy, patří influenza ptáků A(H5N1) (od 90. let), influenza ptáků H5N8, H7N9, H7N7 a H10N8 a influenza prasat A (H1N1). Příkladem nového nechřipkového respiračního viru, který taktéž vzbuzuje obavy, je respirační syndrom koronaviru z Blízkého východu (MERS-CoV).

V březnu zorganizovalo středisko ECDC tři workshopy o připravenosti na pandemii chřipky se všemi zeměmi EU/EHS s cílem přezkoumat jejich pokyny týkající se připravenosti a vyměnit si zkušenosti ohledně jejího plánování.

Středisko ECDC a Evropská regionální kancelář WHO nadále pokračují ve společném dozoru nad chřipkou: během chřipkové sezóny zveřejňují každý týden bulletin pro Evropu, a to na internetových stránkách www.flunewseurope.org. Mezi další oblasti spolupráce patří odhady zátěže způsobené chřipkou, posouzení závažnosti pandemické chřipky a podpora celosvětového procesu výběru kmene pro očkování proti chřipce. V prosinci provedlo středisko ECDC a Evropská regionální kancelář WHO první společné regionální posouzení situace sezónní chřipky ve všech 53 státech evropského regionu. Cílem bylo

poskytnout včasné posouzení, a pomoci tak členským státům připravit zdravotnické systémy na nadcházející chřipkovou sezónu. Středisko ECDC dále financovalo externí síť I-MOVE, která poskytuje odhady účinnosti očkovací vakcíny proti sezónní chřipce a generuje cenná data pro složení vakcíny pro příští sezónní chřipku.

Středisko ECDC v reálném čase sleduje zoonotické chřipkové viry a další nově se objevující respirační viry prostřednictvím své funkce určené ke shromažďování informací o epidemiích. Stejně jako v předešlých letech zveřejňovaly středisko ECDC a Evropský úřad pro bezpečnost potravin zprávy o posouzení situace influenzy ptáků.

Středisko dále koordinovalo Evropskou síť dozoru nad chřipkou (EISN) a Síť referenčních laboratoří EU pro lidskou chřipku (ERLI-Net). Středisko ECDC připravilo půlroční externí posouzení kvality pro laboratoř, která testuje viry chřipky. Posouzení bude dokončeno v roce 2020.

V roce 2019 zahájilo středisko pilotní e-learningové kurzy se zaměřením na chřipkovou bioanalýzu. Tyto kurzy ukazují, jak užívat a analyzovat data týkající se sekvenování.

Na začátku června zorganizovalo středisko ECDC v Lucemburku setkání národních kontaktních míst pro komunikaci, a to za účasti Generálního ředitelství pro zdraví a bezpečnost potravin a Evropské regionální kanceláře WHO. Během tohoto setkání poskytly členské státy zpětnou vazbu na portál o očkování.

Zaměstnanci střediska ECDC jsou během chřipkové sezóny opatrní. Dostávají #FluShot, protože #VaccinesWork. Netřeba dodávat: všichni jsou #proudtobeavaxxer.

Tuberkulóza (TB), její prevalence a prevence

Tuberkulóza (program TB). Členské státy EU/ EHS, země v předvstupní fázi a země, které spadají pod evropskou politiku sousedství, mají odlišné epidemiologické profily, pokud jde o tuberkulózu (TB): pět východních a jihovýchodních zemí je charakterizováno střední zátěží (rezistentní) TB, zatímco západní evropské země mají většinou nízkou zátěž s možností postupu do fáze, kdy bude TB vymýcena. V zemích, které mají nízkou zátěž, ohrožuje TB především zranitelné a těžko dostupné skupiny obyvatel. K epidemiologii také přispívá TB u migrantů. V zemích se střední zátěží je TB častěji přítomná v běžné populaci.

Byl dokončen tříletý projekt týkající se inventárních studií TB. Cílem projektu bylo posoudit úplnost nahlásování TB v šesti členských státech (Chorvatsko, Dánsko, Finsko, Nizozemsko, Portugalsko a Slovinsko). Projekt ukázal, že úplnost se v těchto zemích pohybuje mezi 74 a 100 %. Je tedy možné kombinovat údaje z rozdílných zdrojů (např. ze systémů dozoru, nemocnic, laboratoří a databází pojišťoven), pokud chceme mít přesnější informace o zátěži TB v těchto zemích.

Na světový den boje proti TB (24. března) představilo středisko ECDC a Evropská regionální kancelář WHO společnou *Výroční zprávu o dozoru nad tuberkulózou a jejím monitorování v Evropě* (údaje z roku 2017). Zpráva ukázala, že počet nahlášených nákaz TB dále klesá, ale pokles stále není dostatečný k dosažení cílů udržitelného rozvoje Organizace spojených národů.

Po úspěšném tříletém projektu, který se soustředil na pět zemí s vysokou prioritou, pokud jde o TB, se středisko snažilo rozšířit podobnou podporu do všech členských států. Projekt se bude skládat ze společných workshopů, vzdělávacích aktivit, výměnných návštěv a podpory ve formě poradenství jednotlivým zemím. První akce je již naplánovaná: workshop týkající se vyšetření migrantů na TB, který se bude konat v řeckých Aténách v únoru 2020 a kterého se zúčastní 11 zemí (Belgie, Chorvatsko, Itálie, Kypr, Malta, Německo, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovinsko a Španělsko).

Společné setkání o dozoru s WHO proběhlo v květnu v Haagu. Mezi témata patřilo zlepšení dozoru nad TB, prevence a kontrola. Po setkání následoval workshop ve Wolfheze, který organizovala WHO společně s nizozemskou Nadací pro tuberkulózu KNCV a střediskem ECDC. Toto setkání se zaměřilo na to, jak přeměnit závazky ze zasedání Spojených národů na vysoké úrovni o tuberkulóze v činy.

V červnu proběhla společná návštěva Nizozemska s WHO, jejímž cílem bylo poskytnout poradenství ohledně rozsahu a prioritizace infekčního vyšetření migrantů na latentní tuberkulózu. Během návštěvy byli také odborníci schopni poskytnout doporučení, jak neztratit znalosti a odborné zkušenosti týkající se tuberkulózy: Jak si mohou odborníci ve zdravotnictví uchovat dovednosti, pokud ve své zemi vidí jen velmi malý počet případů nákazy?

Vlevo: Účinně proti mnoha nakažlivým onemocněním: Otevřete okno a větrejte!

presents:

The dangerous doctor who didn't want to go home

"I was contagious, but refused to go home."

This photo comic is part of a series that deals with low vaccination rates in healthcare workers.

As a healthcare worker you should keep in mind that about 50 per cent of seasonal flu deaths occur in people 65 years and older. Over half of all seasonal flu hospitalisations are in that age group.

As a healthcare worker, there's a lot you can do against the flu: Get vaccinated each year, wash your hands, and stay home when sick.

A few minutes later, both doctors are in an examination room...

Středisko ECDC používalo twitterový účet @ECDC_Flu, na kterém sdílelo videa, infografiky a fotokomiksy, které cílily na zdravotnický personál. Zdrojové soubory k fotokomiksu jsou v přizpůsobitelném formátu na internetových stránkách střediska ECDC, odkud je možné je stáhnout.

Očkování funguje

Nemoci, jimž lze předcházet očkováním (program VPD). Provádění účinných vnitrostátních očkovacích programů napříč Evropou je velkým úspěchem v oblasti veřejného zdraví. Aby bylo možné chránit zdraví evropských občanů, je nutné v očkovacích programech pokračovat a rozšiřovat je. Středisko ECDC podporuje Komisi a členské státy v tom, aby se zabývaly výzvami, které souvisejí s očkováním a nemocemi, jimž lze očkováním předcházet, a které se týkají celé EU.

Středisko ECDC založilo síť pro spolupráci s cílem podpořit vnitrostátní odborné poradní skupiny pro imunizaci (NITAG) v členských státech. Takzvané NITAGs jsou nezávislé výbory, které posuzují vědecké důkazy, pokud jde o očkování a imunizaci, a poskytují doporučení vnitrostátním radám zabývajícím se očkováním. Cílem je posílit a zlepšit účinnost a efektivitu posuzování vědeckých důkazů napříč Evropou. Tato síť, která byla založena v roce 2018, se poprvé sešla v roce 2019, aby stanovila svou působnost. Dále se konala řada on-line seminářů. Pracovní skupina se již zabývala vědeckými důkazy pro očkování a očkovací strategie, přičemž se nejprve věnovala očkování proti chřipce v souvislosti s dětmi a seniory.

Středisko zahájilo sběr důkazů, aby mohlo podpořit pokyny pro hlavní body očkovacího plánu EU, přičemž zohledňuje doporučení WHO k běžné imunizaci. Jedním z cílů je zlepšit kompatibilitu vnitrostátních plánů a podpořit rovnost ochrany zdraví pro všechny občany. Návrh bude dokončen v roce 2020.

Za účelem konzultací a testování doručilo středisko ECDC v prosinci členským státům beta verzi svého nového evropského informačního portálu o očkování. Oficiální veřejné spuštění programu je naplánováno na duben 2020. Portál o očkování poskytuje objektivní, transparentní a aktuální informace o očkování, jeho výhodách, bezpečnosti a procesu farmakovigilance.

Středisko ECDC také zahájilo projekt, který si klade za cíl zlepšit sběr a řízení údajů o proočkovánosti v Evropě.

Středisko ECDC dále pomohlo Generálnímu ředitelství pro zdraví a bezpečnost potravin zorganizovat Globální summit o očkování, který proběhl dne 12. září 2019 v Bruselu pod záštitou předsedy Evropské komise Jeana-Clauda Junkera a generálního ředitele WHO Tedrose Adhanoma Ghebreyesuse. Středisko ECDC bylo součástí programového výboru summitu a ředitelka střediska ECDC Dr. Andrea Ammonová se zúčastnila panelové diskuze o vážavosti vůči očkování.

Středisko ECDC pokračovalo ve spolupráci se Společnou akcí v oblasti vakcinace, která byla založená Výkonnou agenturou pro spotřebitele, zdraví, zemědělství a potravin (CHAFEA) a 17 členskými státy EU. Hlavním cílem Společné akce je zvýšit proočkovánost v EU tím, že vytvoří mechanismy pro unijní spolupráci.

S více než 34 000 uživateli v roce 2019 (26 500 v roce 2018) a více než 180 000 zobrazeními (160 000 v roce 2018) byl plánovač očkování EU jedním z nejoblíbenějších prvků internetového portálu střediska ECDC v roce 2019.

Dozor nad nemocmi se týká celého světa: hosté ze střediska Africa CDC (Afrického střediska pro kontrolu a prevenci nemocí) hovoří o otázkách veřejného zdraví v centru nouzových operací střediska ECDC

Více údajů, rychleji a pro více nemocí

Dozor nad nemocemi

Poprvé za celou dobu své existence dokázalo středisko ECDC zveřejnit 75 % údajů o dozoru nad nemocemi a patogeny v EU do tří měsíců od uzavření jejich sběru. Údaje jsou zveřejněny a vizualizovány v on-line *Atlasu dohledu nad infekčními nemocemi*. Tento postup zajišťuje, že údaje o dozoru střediska ECDC jsou dostupné mnohem rychleji a odborníci a rozhodující osoby jak na úrovni EU, tak v členských státech je mohou začít používat dříve. Zveřejnění 75 % údajů do tří měsíců je ostatně také jedním z interních indikátorů výkonnosti střediska ECDC.

Atlas dohledu zahrnuje nejen 58 onemocnění a zdravotních potíží, ale také indikátory kvality údajů. V roce 2019 jej navštívilo více než 25 000 uživatelů a dosáhl téměř 90 000 zobrazení. V závislosti na nemoci jsou soubory údajů dostupné v týdenním, měsíčním nebo ročním formátu.

Informace o epidemiích

V roce 2018 zaznamenalo středisko ECDC 306 událostí (v roce 2018: 377), které podle definice systému včasného varování a reakce EU splňovaly kritéria hrozby pro veřejné zdraví. 58 zjištěných hrozeb vedlo ke sledování nové hrozby (v roce 2018: 71). Ze všech událostí jich mělo 192 (62 %) původ v EU (v roce 2018: 62 %). Bylo zveřejněno 81 zpráv a 153 komentářů EWRS (v roce 2018: 104 zpráv a 139 komentářů EWRS). 7 zpráv

EWRS bylo klasifikováno jako „varovná hlášení“ a 74 jako „jiné informace“. 11 zpráv vedlo k zahájení nového posouzení hrozby v Nástroji pro sledování rizik (TTT).

Připravenost

Budování kapacit, neustálá připravenost a plánování reakce včetně identifikace současných rozdílů v kapacitách připravenosti jsou klíčovými prvky pro evropskou reakci na velké epidemie a ostatní závažné přeshraniční zdravotní hrozby. Nedávné mezinárodní hrozby ukázaly, jak důležité jsou spolehlivé vědecké důkazy pro veškeré aspekty připravenosti.

V oblasti připravenosti společenství dokončilo středisko ECDC tříletý projekt, jehož cílem bylo zjistit, jak komunity, například místní komunity nebo občanské asociace, komunikují s institucemi, jejichž úkolem je právě připravenost a reakce během nouzových situací v oblasti veřejného zdraví.

Středisko ECDC rovněž poskytlo technickou podporu Evropské komisi v provádění článku 4 rozhodnutí č. 1082/2013/EU o vážných přeshraničních zdravotních hrozbách. Středisko ECDC bylo součástí pracovní skupiny, která přezkoumala tříletý průzkum vnitrostátní připravenosti. V březnu se všechny země zúčastnily workshopů o připravenosti na pandemii chřipky a diskutovaly o aktuálních informacích v oblasti vnitrostátních plánů připravenosti na pandemii.

V říjnu zorganizovalo středisko ECDC simulační cvičení v Řecku. Scénář se zakládal na záměrném vypuštění patogenů. Dvacet sedm zemí posoudilo své povědomí o biologických rizicích a zhodnotilo svou připravenost

Nahoře: Představení nástroje pro sebehodnocení připravenosti na nouzové situace v oblasti zdravotnictví (HEPSA)
Dole: V říjnu pořádalo středisko ECDC 34. zasedání poradního výboru agentur EU ICTAC.

ohledně biologické bezpečnosti a biologických teroristických útoků.

Středisko dokončilo přezkum literatury o tom, jak se odborné důkazy využívají v rozhodovacím procesu v rámci reakce na nouzovou situaci. O zjištěních se diskutovalo na schůzi odborníků a dokončily se plány na dodatečnou práci v terénu pro rok 2020.

V květnu se konala každoroční schůze střediska ECDC s kontaktními místy pro připravenost a reakci. V září se ve Slovinsku konal workshop odborné přípravy týkající se informování o rizicích a krizové koordinace. V prosinci proběhlo setkání odborníků, jehož tématem byly indikátory připravenosti v oblasti veřejného zdraví.

Reakce

Rychlá posouzení rizik pomáhají členským státům a Evropské komisi v jejich úsilí ohledně připravenosti tím, že jim poskytují shrnutí hrozby, posouzení rizika, které z dané hrozby vyplývá, a shrnují relevantní informace o možné reakci a zmírňujících opatřeních.

V roce 2019 vytvořilo středisko 24 rychlých posouzení rizik, z nich tři byla rychlá posouzení nákazy, která vznikla ve spolupráci s Evropským úřadem pro bezpečnost potravin. Mezi hrozby patřila bakterie Enterobacteriaceae rezistentní vůči karbapenémům, ebola v Demokratické republice Kongo, horečka dengue, listerióza a onemocnění virem zika.

Středisko ECDC dále zveřejnilo 10 epidemiologických aktualizací, které poskytly aktualizované informace o vývoji nákazy nebo hrozbách pro veřejné zdraví. Epidemiologické aktuální informace většinou obsahují počty případů, časové a zeměpisné rozložení, rozložení podle věku a pohlaví, informace o identifikovaných či potenciálních rizikových faktorech a posouzení rizik. V roce 2019 se epidemiologické aktualizace zabývaly ohniskem eboly v Demokratické republice Kongo, nákazou virem zika a západonilskou horečkou.

Středisko ECDC dokončilo svou metodiku (včetně souboru přepracovaných šablon) pro rychlá posouzení rizik. Nová metodika zjednodušuje proces a identifikaci externích odborníků a zajišťuje zapojení členských států. Členské státy mohou nyní již v rané fázi přispívat k rychlým posouzením rizika, a to prostřednictvím systému SARMS (Scientific Advice Repository and Management System).

Vědecké poradenství

Jedním z hlavních úkolů střediska ECDC je poskytování nezávislého vědeckého poradenství založeného na důkazech, které je metodologicky správné, užitečné a včasné.

V roce 2019 středisko ECDC dále pokračovalo v provádění své vědecké strategie. Středisko ECDC zveřejnilo 219 vědeckých výstupů včetně 58 technických zpráv / pokynů (vydaných pod vlastní značkou) a 89 recenzovaných článků (ve vědeckých časopisech).

Jakožto veřejně financovaná agentura usiluje středisko ECDC o to, aby většina jeho vědeckých výstupů byla volně přístupná jak na internetových stránkách střediska, tak vědeckých časopisů. V roce 2019 bylo v recenzovaných časopisech volně přístupných 82 % publikací střediska ECDC .

Aktualizovaný nástroj střediska ECDC IRIS 2.0, který slouží ke stanovování priorit vědeckých výstupů, byl úspěšně použit k posouzení strategie střediska na období 2021–2027. IRIS poskytuje poradenství v oblasti strategického řízení činností střediska a navrhuje činnosti, které by mohly být rozšířeny, nebo naopak redukovány.

Středisko ECDC také zveřejňuje metodické pokyny ohledně přístupu k různorodosti při zpracování údajů z různých systémů dozoru.

laboratory

Mikrobiologie

V roce 2019 provedlo středisko ECDC posouzení schopností mikrobiologických laboratoří, pokud jde o dozor nad infekčními nemocemi, a to jak na vnitrostátní úrovni, tak na úrovni EU. Posouzení bylo založeno na nejaktuálnějších dostupných údajích (z roku 2018). Systém sledování schopností laboratoří EU (EULabCap) je založen na 60 dohodnutých indikátorech. Účastní se ho všechny země EU/EHS. Index EULabCap, který vyjadřuje kapacity mikrobiologických laboratoří v oblasti veřejného zdraví ve členských státech, se neustále zlepšuje. V roce 2018 bylo průměrné skóre v EU 7,8/10 (dobrá až vysoká úroveň kapacit) a ukázalo postupné snížení rozdílů kapacit mezi zeměmi o jednu třetinu v porovnání s rokem 2013. V roce 2018 všech 30 zemí dosáhlo střední nebo vysoké úrovně kapacit a více než dvě třetiny zemí disponují laboratorními kapacitami, které jsou dostačující pro silnou připravenost v oblasti veřejného zdraví. Laboratorní kapacita EU se za posledních pět let zvýšila v průměru o 15 %. Naopak nedostatečný výkon byl zjištěn u dozoru nad chřipkovými viry rezistentními vůči antibiotikům a nad patogeny přenášenými potravinami.

Středisko ECDC provedlo průzkum mezi svými kontaktními místy pro mikrobiologii a dozor. Průzkum se týkal automatizovaných laboratorních údajů, které se vykazují do vnitrostátních databází dozoru. Automatizovaný systém pro vykazování onemocnění již částečně nebo úplně využívá třináct členských států. Tato zjištění poslouží jako výchozí bod pro vývoj digitálního systému dozoru nad infekčními nemocemi v EU.

Středisko ECDC podporovalo Evropskou komisi v provádění evropského nařízení o diagnostických zdravotnických prostředcích in vitro a pomáhalo Výkonné agentuře pro spotřebitele, zdraví, zemědělství a potraviny připravit výzvy k posílení kapacit referenčních laboratoří EU, které se týkaly rezistence vůči antibiotikům.

Kapacity a dovednosti jednotlivých laboratoří v EU vykazují značné rozdíly. Externí posouzení kvality střediska ECDC poskytuje stručnou zpětnou vazbu a pomáhá zvýšit kvalitu výkonu laboratoří.

Středisko ECDC a evropské společenství v oblasti veřejného zdraví

Odborná příprava v oblasti veřejného zdraví

Stipendijní program střediska ECDC připravuje terénní epidemiology (EPIET) a mikrobiology (EUPHEM), aby byli schopni zasáhnout v případě přeshraničního vypuknutí nákazy a jiných hrozeb pro veřejné zdraví. V roce 2019 absolvovalo stipendijní program střediska ECDC a programy spojené s EPIET 37 stipendistů (skupina z roku 2017). Na konci roku bylo registrováno 78 stipendistů (41 ze skupiny z roku 2018 a 37 ze skupiny z roku 2019). Program, který probíhá v institutech veřejného zdraví a laboratořích nacházejících se v zemích v EU/EHS, obsahuje úvodní kurzy, moduly odborné přípravy a terénní výzkumy jak v EU/EHS, tak za hranicemi. Místa odborné přípravy navštěvují vědečtí koordinátoři a poradci, aby zajistili dostatek kapacit.

Externí hodnocení stipendijního programu střediska ECDC bylo dokončeno v roce 2019 a dospělo k závěru, že jeho cíle a záměry jsou na národní úrovni i na úrovni EU pro zúčastněné strany relevantní. Velmi cenný je podle hodnocení přínos pro síť odborníků v oblasti veřejného zdraví, kteří mohou účinně a jednotně reagovat na přeshraniční hrozby. Z hodnocení také vyplývá, že program značně přispěl k nárůstu kapacit

veřejného zdraví v členských státech. Sledování v členských státech, které je částečně prováděno samotnými zeměmi, hodnocení posoudilo jako důležité doplnění hlavního sledování EU a správný způsob, jak snížit nerovnosti v kapacitách mezi členskými státy.

Mezinárodní vztahy a podpora zemí. Středisko ECDC spravuje rozsáhlou odbornou síť.

V roce 2019 uspořádalo středisko ECDC první zasedání svých kontaktních míst pro Afriku, Čínu, Izrael, Kanadu, Karibik, USA a Thajsko v mezinárodních střediscích pro kontrolu nemocí (CDC). Účastníci zasedání založili síť mezinárodních středisek CDC a usnesli se na každoročních zasedáních a čtvrtletních videokonferencích.

Středisko ECDC dokončilo dvouletý projekt (2017–2019), jehož cílem bylo připravit vnitrostátní úřady zemí západního Balkánu a Turecka na jejich účast v systémech a sítích střediska. Projekt ECDC-IPA5, který byl proveden s finanční podporou Generálního ředitelství pro politiku sousedství a jednání o rozšíření v rámci nástroje předvstupní pomoci, přispěl k posílení vnitrostátních kapacit v oblasti dozoru, mikrobiologie veřejného zdraví a připravenosti.

V únoru středisko ECDC a úřad EFSA v srbském Bělehradě uspořádaly regionální workshop o přístupu proti antimikrobiální rezistenci s názvem „Jedno zdraví“. Workshopu se zúčastnilo více než čtyřicet odborníků z oborů lidského zdraví a zdraví zvířat.

Vlevo: Účastníci stipendijního programu střediska ECDC se shromáždili pro společnou fotku.

Komunikace v oblasti veřejného zdraví

Řada našich komunikačních činností míří na evropské společnosti v oblasti veřejného zdraví, především na odborníky na veřejné zdraví, vědce a novináře.

V roce 2019 vydalo středisko ECDC 219 vědeckých publikací včetně rychlých posouzení rizik a pravidelných zpráv o dozoru. V roce 2019 měl informační zpravodaj s publikacemi 4 217 předplatitelů, což je o 488 více než v předchozím roce. Středisko ECDC čím dál více zveřejňuje údaje, grafy, mapy a infografiky, které se dají stáhnout a nevztahují se na ně autorská práva. Umožňuje tak partnerům a zúčastněným stranám znovu využívat obsah střediska ECDC. Počet sledujících na

twitterovém účtu střediska ECDC (@ECDC_EU) vzrostl o 4 738, což představuje nárůst o 19 %. Středisko ECDC má nyní na svém Twitteru téměř 30 000 sledujících. Všechny účty střediska ECDC na sociálních sítích byly ověřeny jakožto spolehlivý zdroj, což zvyšuje jejich důvěryhodnost.

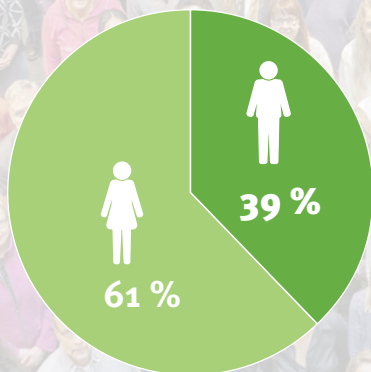
Mediální analýza pro rok 2019 ukazuje, že v EU bylo zveřejněno 7 973 (v roce 2018 jich bylo 10 047) mediálních publikací zmiňujících středisko ECDC (tištěných i on-line, s výjimkou sociálních médií), což představuje pokles o 20 %. Nejoblíbenějšími zmiňovanými tématy ve zpravodajství bylo očkování a imunizace, spalničky, antimikrobiální rezistence a spotřeba antibiotik, sezónní chřipka a influenza ptáků, TB, sexuálně přenosné infekce, HIV a hepatitida.

Dole: Mezioborová schůze k novému očkovacímu portálu

Středisko ECDC v číslech

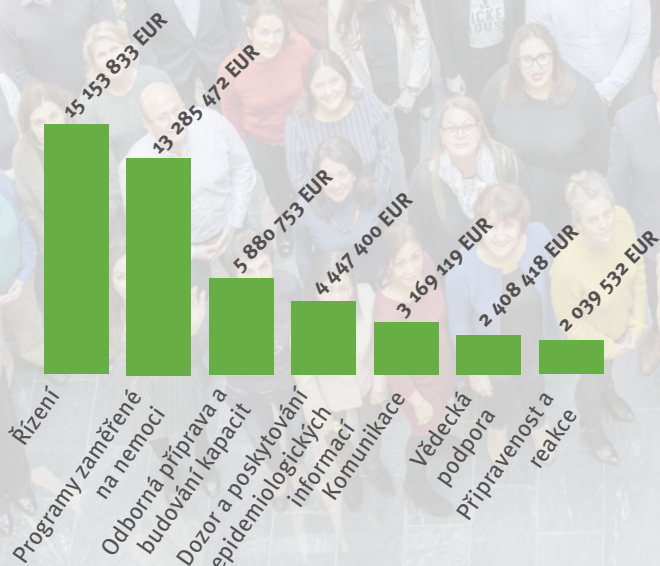
Rovnovážné zastoupení žen a mužů ve středisku ECDC

Zaměstnanci střediska ECDC podle země původu

Rozpočet na rok 2019

K 31. prosinci 2019 mělo středisko ECDC celkem 268 statutárních zaměstnanců.

**Evropské středisko pro prevenci
a kontrolu nemocí (ECDC)**

Gustav III:s Boulevard 40
169 73 Solna, Švédsko

Tel. +46 (0)8 58 60 10 00
Fax +46 (0)8 58 60 10 01
www.ecdc.europa.eu

Agentura Evropské unie
www.europa.eu

Přihlaste se k odběru našich publikací
www.ecdc.europa.eu/en/publications

Kontaktujte nás
publications@ecdc.europa.eu

 Sledujte nás na Twitteru
[@ECDC_EU](https://twitter.com/ECDC_EU)

 Označte, že se vám líbí naše facebooková
stránka
www.facebook.com/ECDC.EU

Úřad pro publikace
Evropské unie